

SARI SENDİKA, SARI İŞÇİLER

6 Eylül 2026

Yıldırım Koç

Bazı sendikaları eleştirirken kullanılan kavramların başında “sarı” sıfatı gelir. Bu sıfat ne anlama geliyor?

Temsil ettiği işçilerin veya memurların kısa ve uzun vadeli çıkarlarını korumak yerine, doğrudan veya dolaylı olarak siyasal iktidara ve/veya doğrudan işverenlere yarar sağlayacak biçimde çalışan sendikalara “sarı” denir. Sarı sendika, siyasal iktidarın ve işverenlerin yönlendirdiği ve hatta bazen yönettiği bir örgüttür. Diğer taraftan, bir siyasal örgüt tarafından yönetilen sendikalar da vardır. Bu sendikalar da, o siyasal örgütün politikaları ve çıkarları doğrultusunda yönetilir. Bunlara “sarı” denmez, ancak bu tür örgütler bağımlı yapılardır.

Bazı sendikalar da “ücret sendikacılığı” yapmakla suçlanır. Bu suçlamayı yapanların çok büyük bölümü hayatlarında bir kez bile bir toplu iş sözleşmesi okumamış, mevzuatın ayrıntılarını bilmeyen, sendikaların iş güvencesi, çalışma süreleri, işyerindeki diğer haklar konularındaki düzenlemelerini bilmeyen kişilerdir.

Sendikalara “sarı” denmesi nasıl başladı.

Pierre Brizon’a göre, bu sıfatın kaynağı 1899 yılında Fransa’daki bir greve gidiyor. Fabrikanın etkisi altında ve greve gitmiş sendikaya karşı olan Creusot Sendikası cephesi sarıya boyanmış bir salonda toplanıyordu. Sarı Sendika adını buradan almıştır. Bu örgütlenmenin daha sonra “sarı” isimli bir gazetesi de varmış. (Pierre Brizon, *Emeğin ve Emekçilerin Tarihi*, Onur Yayınları, Ankara, 1977; 545-546)

Fransa Sarılarının Ulusal Federasyonu da (Fédération nationale des Jaunes de France) 1902 yılında Pierre Bietry isimli biri tarafından kurulmuş.

Şu ya da bu sendikayı “sarı” olmakla suçlayabilirsiniz. Peki, niçin “sarı işçiler”den hiç söz etmiyoruz?

1975 yılı başlarında DİSK’e bağlı Maden-İş Sendikası’nda toplu sözleşme uzmanı olarak çalışmaya başladım. Bana ilk olarak Silahtarağa bölgesindeki iki demir çekme fabrikasının toplu sözleşmesi verildi. Maden-İş’in Silahtarağa Bölge Temsilciliği’ne gittim. Celal Alçınkaya bölge temsilcisiydi. Odasının duvarında “İşçi daima haklıdır” yazıyordu. 51 yıl önceki kafamla bile o yazıyı katılmamıştım. Şimdi hiç katılmıyorum.

“Sarı sendika” var, tamam, ama o kadar çok “sarı işçi” de var ki.

“Sarı işçi” kimdir?

Kendi çıkarı için işverenle gizlice anlaşılan, gerektiğinde arkadaşlarını satan, eylemlere katılmayan, işverene ispiyonculuk eden, ufak çıkarlar karşılığında provokatörlük yapan, vb. Böyle insanlar o kadar çok ki.

2026 yılının ikinci çeyreğinde Türkiye’de gelir getirici bir işte çalışan 32,7 milyon kişinin 23,6 milyonu ücretliydi. Bu ücretlilerin 3,6 milyonu memur, 420 bini sözleşmeli personel, 1,3 milyonu da kamu kesiminde işçiydi. Geride kalan yaklaşık 18,2 milyon kişi özel sektörde işçi statüsünde çalışıyordu. Bunlar TÜİK’in verileri. Gerçek sayı 18,2 milyonun da üstünde.

Resmi verilere göre 23,6 milyon ücretlinin veya bunlar içindeki 19,5 milyon işçinin ne kadarı “sarı işçi”; diğer bir deyişle, ne kadarı kısa vadeli ufak hesapları ve çıkarları için kendi arkadaşlarına dirsek çeviriyor? Deneyimsizlikten, ürkeklikten, işini kaybetme korkusundan başka işçilerin ve memurların yaşadığı sorunlar karşısında sesini çıkarmayan, dayanışmadan çekinen olabilir. Ancak epeyce sayıda işçinin ve memurun da “sarı” olduğunu, ufak hesaplar ve çıkarlar için işverenleriyle gizlice veya açıkça işbirliği yaptığını unutmamak lazım. “İşçi daima haklı” değildir. Keşke öyle olabilseydi. İşçiler arasında mühre ve balta sapı az değildir. Mührelik ve balta saplığı “bilinçsizlik” değildir, kişisel kısa vadeli çıkarlarını toplumun çıkarlarının önüne koyan bencilliktir; bir vicdan sorunudur.

Mühre nedir?

Mühre, “kimi av hayvanlarını çekmek için kullanılan çığırtnan kuş”tur.

Diyelim keklik avına gideceksiniz. Adam gibi avcı, “kırk gün taban eti, bir gün av eti” der, kekliğin peşinde dağ tepe dolaşır. Köpeği varsa işi daha kolaydır. Yoksa kekliği kaldırmak için çalı taşlar.

Eskiden, adam olmayan avcı m h re kullanırdı.

M h re, genellikle bir di i kekliktir. M h reyi kafese koyar, kafesi de bir su birikintisinin yanına yerleştirir. Kendisi de bir çukura gizlenir; üstünü  alıyla örter. Dişi keklik  tt k e erkek keklikler su birikintisinin kenarına gelir. Avcılı ı güzel bir spor değil de, sadece ku  vurmak olarak anlayan o kişi de, m h renin  t   ne kanıp gelen keklikleri oturduğu yerden avlar.

  Sarı i  i   bir m h redir.

1980  ncesinde sendikacılık hareketinde çok sık anlatılan bir hikaye vardı.

Eskiden keklik satmak serbestti; şimdi galiba bir kısıtlama var.

 nsanlar keklik yakalar, ince s   t dallarından yapılmış özel keklik kafeslerinde satarlardı.

Adamın biri kekliklerin satıldığı bir dükkana girmiş. Keklik alacaktı. Tek tek kekliklerin fiyatlarını sormuş. Kekliklerin fiyatları    a a ı be  yukarı aynıymış. Ancak satıcı bir kekli e çok yüksek fiyat istemi .

Alıcı, o kekli in fiyatının y kseklili inin nedenini sormuş.

Satıcı,   o m h redir,  demiş,   di er keklikleri çağırır, sen de kolayca onları avlarsın. 

Adam parayı  demi , m h reyi almış, hemen oracıkta iki eliyle kekli in kafasını koparmı .

Satıcı şaşkınlık içinde,   n apıyorsun? Deli misin be adam!  diye haykırmı .

Alicının yanıtı,   kendi soyuna ihanet edenlerin cezası budur,  olmuş.

Eskiden bir de balta saplarından söz edilirdi.

Balta, bir kişinin elinde ağacı kesti inde, a a ,   ahhh,  dermi ,   ah, ne yapayım ki sapı benden. 

   ilerin önemli bir bölümü sendika  yeli ine şöyle bakar:   Aidat veriyorum ya, benim ba ımı belaya sokmadan sorunlarımı çözün, içimi halletsin.  Dünya böyle değil. Sendika  yesi, sendikanın demokratik biçimde aldığı mücadele kararlarına uymak zorundadır.  yelik bunu gerektirir.

Bu konuda çok güzel bir  yk , Nasreddin Hoca nın fil hikayesidir.

Timur, Nasreddin Hoca nın köyüne bakılması için bir fil bırakmış. Fil bir felaket. Vermedi i zarar kalmamış. Köylü de, Nasreddin Hoca ya,   Timur seni sever, hadi hep birlikte gidelim de,  u fili bizim k y den almasını isteyelim  demişler. Hoca da   olur  demiş. Yola koyulmu lar.  nde Nasreddin Hoca, arkada köylüler. Timur un çadırının önüne girmişler. Nasreddin Hoca ilerlemiş. Timur a da,    u fili bizim k y den alsan  diyecekken, arkasındaki köylülere dönüp bakmı . Kimse yok. Nasreddin Hoca yı  ne s rm  ler, kendileri çadıra bile girmemiş. Nasreddin Hoca, bunun üzerine,   bizim köylü,  demiş   verdi in filden çok memnun; ancak bu erkek filin yanına bir de di i fil verirsen, daha da memnun olacaklar. 

Ben kişi olarak sarı sendikalara kar ıyım da, bu sarı ücretlilere veya sarı işçilere de karşı olunmasından, bu tür tavırların teşhir edilmesinden yanayım. Özetle; sarı sendikacılık ne kadar kötüyse, sarı işçilik de o kadar kötü ve ne yazık ki epeyce yaygın.